

D E E L 2

Over de Wet des Heeren

Met de Wet van God is ons een volledige regel van die gerechtigheid gegeven. Men kan deze regel op goede grond de eeuwige wil des Heeren noemen, want Hij heeft op twee tafels volledig en onmiskenbaar alles afgebakend, wat Hij van ons vordert.

Op de eerste tafel heeft Hij door weinige geboden voorgescreven hoe wij Zijn majesteit op gepaste wijze zullen dienen. Op de andere tafel van welke aard de liefdeplichten der barmhertigheid zijn, die wij onze naasten schuldig zijn. Verstaan wij ze aldus, dan zullen wij zien welke leer daaruit voortvloeit en welk nut wij daaruit mogen trekken.

DE TIEN GEBODEN (Exodus 20). *

EERSTE GEBOD

Ik ben de Heere, uw God, die u uit het land Egypte, uit het diensthuis heeft uitgeleid; gij zult geen andere goden nevens Mij hebben.

Het eerste gedeelte van dit gebod is als het ware een inleiding tot de gehele Wet. Want wanneer God uitdrukkelijk zegt, dat Hij de Heere, onze God is, dan geeft Hij zich als Degene te kennen, Die het recht heeft om te gebieden en gehoorzaamheid te eisen aan deze geboden. Zo zegt Hij door Zijn profeet: "Ben Ik dan een Vader, waar is Mijn eer? En ben Ik een Heer, waar is Mijn vreze?" (Matth. 1: 6).

Hij herinnert aan Zijn weldaden, daar Hij onze ondankbaarheid in het licht stelt, in het geval wij Zijn stem niet gehoorzamen. Want door dezelfde goedheid, waarmee Hij destijds het Joodse volk uit de dienstbaarheid van Egypte leidde, bevrijdt Hij ook al Zijn knechten uit het altijddurende Egypte der gelovigen, welke de macht der zonde is.

Zijn verbod, vreemde goden te hebben, betekent, dat wij aan geen andere zullen geven, wat Hem alleen toekomt.

Hij voegt eraan toe: "Voor Mijn aangezicht", en wil daarmee zeggen, dat Hij als God niet alleen door een uiterlijke belijdenis, maar in zuivere waarheid uit het innerlijke van het hart erkend wil zijn.

Dit alles komt alleen God toe en kan niet zonder Hem te bestelen op iemand worden overgedragen. Zo moeten wij Hem alleen aanbidden, zodat wij ons, met ons gehele vertrouwen en al onze hoop op Hem alleen vestigen, zodat wij vol dankbaarheid erkennen, hoe al het goede en heilige alleen van Hem komt, en Hem alleen de

* Vertaling van Calvijn.

lofprijzing voor Zijn goedheid en heiligheid moet worden gebracht.

TWEEDE GEBOD

Gij zult u geen afgodsbeeld maken, generlei afbeelding van hetgeen boven in de hemel, noch van hetgeen wat onder de aarde is, noch van hetgeen, wat in de wateren onder de aarde is; gij zult ze niet aanbidden en hen niet dienen.

Zoals God door het voorafgaande gebod Zich als een enig God bekend maakt, zo zegt Hij nu, wie Hij is en hoe wij Hem zullen eren en dienen.

Hij verkondigt, dat wij geen afbeelding zullen maken, en staat dit door Deuteronomium 4 : 15-19 en door Jesaja 40 : 18-26. De Geest heeft met het lichaam geen gelijkenis. Bovendien verbiedt Hij op godsdienstige gronden enigerlei afbeelding te vereren.

Leren wij aldus uit dit gebod, dat de dienst en de ere van God van geestelijke natuur zijn. Want zoals Hijzelf Geest is, vordert Hij ook, dat wij "Hem in Geest en in waarheid dienen" (Joh. 4 : 24).

Hij voegt er dan ook een vreselijke dreiging aan toe, door welke Hij verkondigt, hoezeer Hij door de overtreding van dit gebod is beledigd:

"Want Ik, de Heere, uw God, ben een ijverig God, Die de misdaad der vaders bezoek tot in het derde en vierde geslacht van degenen, die Mij haten, Die genade oefent aan duizenden van de kinderen degenen, die Mij liefhebben en Mijn geboden onderhouden".

Daarmee zegt Hij zekerlijk, dat Hij de enige is aan Wie wij ons moeten vasthouden, en dat Hij geen God naast Zich duldt. En Hij zegt Zelfs, dat Hij met majesteit en roem wraak zal oefenen, wanneer zij deze op beelden of andere dingen zullen overdragen. En dat zal dan niet slechts een enkele maal gebeuren, maar aan de vaders, de kinderen en de kleinkinderen, dat wil zeggen: voortdurend. Tegelijk belooft Hij ontferming en mildheid aan al degenen, die Hem liefhebben en die Zijn geboden onderhouden, en geeft de grootheid van Zijn barmhartigheid te kennen, die Hij laat gaan over duizenden, terwijl Zijn wraak zich over slechts vier geslachten uitstrekt.

DERDE GEBOD

Gij zult de naam des Heeren, Uws Gods, niet misbruiken, want de Heere zal niet ongestraft laten, die Zijn naam misbruikt.

Hiermee verbiedt God, dat wij Zijn heilige en gezegende Naam bij het zweren niet misbruiken om nietigheden of zelfs leugens te bevestigen, want de eed mag niet onze wens of wil dienen, maar gerechtelijk noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld ook wanneer het er om gaat Gods roem te verheerlijken, of om te bekrachtigen, wat tot opbouw dient. Hij verbiedt uitdrukkelijk, dat wij Zijn heilige

en gezegende Naam door iets bezoedelen. Wij moeten integendeel Zijn Naam met eerbied en waardigheid in de mond nemen, zoals de heiligheid van deze Naam vordert, hetzij bij de eed of naar aanleiding van iets, waarbij wij ons Hem beroepen.

En daar het voornaamste gebruik van deze Naam de aanroeping is, moeten wij begrijpen, welke aanroeping ons hier geboden is.

Tenslotte verkondigt God op deze plaats de bestraffing van hen die de heiligheid van Zijn Naam ontwijden. Zij moeten niet geloven, dat zij Zijn wraak kunnen ontvluchten.

VIERDE GEBOD

Gedenk de sabbatdag, dat gij die heilig houdt. Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen: maar de zevende dag is een rustdag, voor de HEERE, uw God toegewijd. Dan zult gij geen werk doen, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmaagd, noch de vreemdeling, die in uw poorten is. Want in zes dagen heeft de HEERE de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is; en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende de HEERE de sabbatdag en heiligde hem.

Wij zien, dat er drie gronden voor dit gebod zijn gegeven. De eerste heeft de HEERE gegeven door het uitrusten op de zevende scheppingsdag aan het volk Israël om op zinnebeeldige wijze het uitrusten te willen aanduiden, doordat de gelovigen nalaten te werken om de HEERE in zich te laten werken. Ten tweede wilde Hij dat een bepaalde dag zou worden vastgesteld, op welke zij zich verzamelden om Zijn Wet te vernemen en God te dienen. Ten derde wil Hij dat de knechten en allen, die in dienstbaarheid leefden een rustdag werd gegeven, opdat zij van hun vermoeienis zouden kunnen uitrusten, doch dit is eerder een gevolg als een grond.

Wat betreft de eerste grond, zo is er niet aan te twijfelen, dat hij in Christus is opgeheven: want Hij is de Waarheid door welke aanwezigheid alle zinnebeelden als schaduwen verdwijnen. Hij is het lichaam door welks komst alle voorbeelden vervuld werden. Daarom verzekert Paulus, dat de sabbat een schaduw is geweest van de komende werkelijkheid (Kol. 2:6). Dezelfde waarheid verkondigt hij op een andere plaats, als hij ons in Romeinen 6:6,7 leert, dat wij met Christus zijn begraven, waardoor wij door Zijn dood aan de begeerten van ons vlees sterven. En dat geschiedt niet op een dag, maar ons gehele leven door, totdat wij aan onszelf volkomen afgestorven zijn en met het leven van God vervuld zijn. Daarom sta de christen ver van de angstige onderhouding van de bepaalde dagen.

Omdat de beide volgende gronden niet kunnen worden gerekend onder de oude schaduwbeelden, maar gelden voor alle tijden moet de sabbat, al is hij afgeschaft, toch nog altijd door ons worden gehouden, opdat wij op bepaalde dagen samenkomen om het Woord van God te horen, om het brood van het Avondmaal te breken en om openlijk en gemeenschappelijk te bidden. Ook moet aan knechten en handwerkers ontspanning van hun vermoeienis worden gegund. Bovendien is onze zwakheid zodanig, dat wij zulke bijeenkomsten

niet dagelijks kunnen houden.

Op deze gronden is de door de Joden streng waargenomen dag opgegeven (de zaterdag)- dat was nodig om het bijgeloof af te schaffen- en een andere dag ervoor te bestemmen. Het was ook nodig om orde en vrede in de Kerk te bewaren en te handhaven.

Wanneer dus de Joden de waarheid in zinnebeelden werden gegeven, zo is ze ons zonder schaduwen geopenbaard. Ten eerste opdat wij gedurende ons gehele leven in ons werken een altoosduurende sabbat houden, opdat de Heere in ons door Zijn Geest werke. Ten tweede, opdat wij daardoor de rechtmatige orde van de Kerk bewaren, om het Woord van God te horen, de Sacramenten te ontvangen en in het openbaar te bidden. Ten derde, opdat men degene, die aan onze wil zijn onderworpen, door arbeid niet onmenselijk kwelle.

Om onjuiste gevolgtrekkingen hierover te voorkomen het volgende uit de eerste uitgave Calvijns Institutie over het 4de gebod:

"Het volgende is echter de bedoeling: dat wij, omdat God door ons moet worden gevreesd en geliefd, onze rust in Hem hebben te zoeken. Dit zal dan gebeuren, wanneer wij ons geheel en al losmaken van onze alledaagse begeerten, die ons alleen maar beangstigen, verwarren en verontrusten (Jes. 35:4 en 10; 38:14, 17; Hebr. 3:18 enz.; 4:9 enz.); wanneer wij de goddeloze werken van ons vlees nalaten, d.w.z. zulke die voortkomen uit de begeerlijkheid en nietswaardigheid van onze natuur. Kortom alle werken, die niet uit Gods Geest zijn, maar een zekere schijn van menselijke wijsheid zijn, die op hun voorhoofd staat te lezen. Zodanige werken zijn zonder uitzondering in waarheid knechtelijke, waarvan het gebod van de sabbat juist beveelt deze na te laten, opdat God in ons wone, werke wat goed is, en door de leiding van Zijn Heilige Geest ons leidde (Joh. 14:26; Ef. 3:15; 1Kor. 3:16; Rom. 8:14). Wiens heerschappij vrede en rust in het geweten verleent. Dat is echter de waarachtige sabbat, waarvan de grond en de schaduwbeelden in zekere zin dezelfde zijn als de joodse."

VIJFDE GEBOD

Eert uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land, dat de HEERE, uw God, u geven wil.

Hierdoor is ons eerbied geboden tegen onze ouders en degenen die op dezelfde wijze boven ons zijn gesteld, zoals vorsten en burgemeesters. Wij moeten hun namelijk eerbied, gehoorzaamheid en dankbaarheid bewijzen en elke dienst verlenen, die wij in staat zijn te verrichten. Het is de wil van de Heere, dat wij dit in het bijzonder zullen bewijzen aan degenen die ons in dit leven hebben gebracht. Daarbij is het van geringe betekenis of zij, die deze eer moet worden bewezen, dit waardig of onwaardig zijn, want wie

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.

ze ook mogen zijn, zij zijn ons door de Heere tot vader en moeder gegeven, en Hij wil, dat zij geëerd zullen worden.

Hier moet echter ook nog worden opgemerkt, dat ons niet is geboden hun anders dan in God te gehoorzamen. Daarom mogen wij niet, om hun welgevallig te zijn, het gebod van de Heere breken. Want bevelen ze ons het een of ander, dat met God in strijd is, dan moeten wij hen niet als vader en moeder, maar als vreemden aanmerken, die ons willen afbrengen van de gehoorzaamheid van onze ware Vader.

Dit is het eerste gebod, dat een belofte inhoudt, zoals Paulus in Efeze 6:2 zegt. Wanneer de Heere de kinderen, die hun ouders op de verschuldigde wijze dienen en eer bewijzen, de zegen voor het aardse leven belooft, zo kondigt hij evenzo hun die kwaad zijn en ongehoorzaam, de vloek.

ZESDE GEBOD

Gij zult niet doden

Hier is ons elke gewelddaad en beschimping verboden, geheel in het bijzonder, wanneer het lichaam van onze naaste gekwetst wordt. Want wanneer wij ons eraan herinneren, dat de mens werd geschapen naar Gods beeld, dan moeten wij hem voor onschendbaar houden. Hij kan niet worden geschonden, zonder dat het beeld van God ook in hem wordt geschonden.

ZEVENDE GEBOD

Gij zult niet echtbreken

De HEERE verbiedt ons hier iedere wijze van wellust en ontucht, want Hij heeft man en vrouw alleen door de wet van het huwelijk verenigd. En wanneer deze gemeenschap door Zijn autoriteit tezamen gebracht is, dan heiligt Hij deze ook door Zijn zegen. Daardoor is het algemeen bekend, dat iedere andere verbinding buiten het huwelijk door Hem is veroordeeld.

Daarom moeten allen, die de gave der onthouding niet bezitten - want zij is een bijzondere gave en ligt niet in de macht van iedereen - de teugelloosheid van het vlees door het eerbare middel van het huwelijk bedwingen, want het huwelijk is in ieder geval eerbaar. God daarentegen verdoemt de losbandigen en echtbrekers (Hebr. 13:4).

ACHTSTE GEBOD

Gij zult niet stelen.

Hier is ons geheel in het algemeen verboden en ontzegd het bezit van een ander onrechtmatig toe te eigenen. Want de Heere wil, dat Zijn volk zich verre houdt van alle roverijen, waardoor de zwakken worden onderdrukt en overweldigt, ook alle wijzen van bedrog, waardoor misbruik wordt gemaakt van de eenvoud der arge-lozen.

Wanneer wij onze handen dan rein en onschuldig willen bewaren

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.

voor diefstal, dan moeten wij ons niet minder wachten voor alle oneerlijke listen en streken, dan voor gewelddadige beroving.

NEGENDE GEBOD

Gij zult geen vals getuigenis spreken tegen uw naaste.

Hier veroordeelt de Heere alle verwensingen en beledigingen, waardoor de goede naam van onze broeders gelasterd wordt; en alle leugen, door welke onze naaste op enige wijze wordt gekrenkt en benadeeld. Want wanneer "een goede naam beter is dan goede olie", dan wordt ons door het verlies van onze goede naam niet minder schade berokkend dan door het verlies van ons bezit. Het gelukt dikwijls veel beter, de broeder zijn have en goed te stelen door vals getuigenis dan door roofgierigheid der handen.

Worden door het voorafgaande gebod onze handen bestraft, aldus door dit gebod onze tong.

TIENDE GEBOD

Gij zult niet begeren uws naasten huis; Gij zult niet begeren uw naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is.

Hiermee houdt de Heere onze begeerlijkheid, die de grenzen der naastenliefde overschrijdt, als 't ware streng in toom. Want al hetgeen dat met de andere geboden als dadelijke overtreding van het gebod der liefde is verboden, verbiedt dit gebod ook in het hart te koesteren.

Zo veroordeelt dit gebod haat, nijd en afgunst eveneens als tevoren de moord is veroordeeld. Onzedelijke gedachten en bevlekkingen van het hart zijn evenzeer verboden als de laster zelf. Daar was reeds de hebzucht en de lust verboden, hier de gierigheid; daar was het kwaadspreken verboden, hier de boosheid.

Wij zien hoe algemeen de zin en hoeveel omvattend de gelding van dit gebod is. Want de Heere vordert, dat wij onze broeders met wonderbare en innige liefde omringen, en Hij wil dat deze liefde niet door de minste begeerlijkheid, naar have en goed van onze naaste wordt vertroebeld.

Het gebod wil in het geheel dus zeggen, dat wij zozeer met liefde vervuld moeten zijn, dat wij niets begeren, dat tegen het gebod der liefde gericht is; dat wij ertoe gedreven en bereid moeten zijn om ieder het zijne gaarne en vrijwillig te laten toekomen. Wij moeten ons tegenover ieder zó gedragen, dat hij verkrijgt hetgeen wij verplicht zijn vanwege onze verhouding tot hem, gehouden zijn te vergelden.

De samenvatting der geboden

Onze Heere Jezus Christus heeft ons de zin en het doel van alle geboden der goddelijke Wet voldoende verklaard, als Hij leerde, dat de gehele Wet in twee eisen ligt opgesloten.

De eerste is, dat wij de Heere, onze God, met ons gehele

hart, ganse ziel en met al onze krachten zullen liefhebben; de tweede, dat wij onze naaste zullen liefhebben als onszelf.

Hij heeft deze verklaring van de Wet Zelf ontleend aan de Schrift, want de eerste eis vinden we in Deuteronomium 6:5 en de tweede in Leviticus 19:18.

Wat de Wet voor ons betekent

In alles is zij het voorbeeld van een heilig en rechtvaardig leven; zodanig dat iemand, die naar Gods Wet leeft, voor de Heere niets ontbreekt wat tot volmaaktheid noodzakelijk is.

Om dit te betuigen, belooft God degenen die Zijn Wet volbrengen, niet alleen de zegeningen van het aardse leven, waarvan sprake is in Leviticus 26 en in Deuteronomium 28, maar ook de beloning van het eeuwige leven (Lev. 18:5).

Daarentegen hun, die in hun doen haar niet vervullen, wat hun door de Wet wordt geboden, verkondigt God de eeuwige dood (Deut. 28:15-68).

Mozes riep, als hij de Wet verkondigde, hemel en aarde tot getuigen, dat hij het volk het goede en kwade, het leven en de dood voorhield (Deut. 30:19,20).

Maar hoewel de Wet de weg ten leven aanwijst, moeten wij nochtans zien, hoe zij ons van nut kan zijn. Gewis, wanneer onze wil geheel het daarmee eens was en dáár op uit was om de Goddelijke wil te gehoorzamen, dan zou de blote kennis van de Wet voldoende zijn voor onze zaligheid. Maar omdat onze natuur, die vlees en verderf is, zich steeds en in alles tegen de geestelijke Wet van God vijandig gedraagt en door de leer van de Wet niet wordt gebeterd, blijft het zó, dat de Wet die tot zaligheid is gegeven, wanneer zij goede hoorders vindt, zich met zonde en dood tot ons richt. Want omdat wij allen ervan overtuigd zijn, dat we verbrekers zijn van de Wet, betuigt de Wet ons des te duidelijker de gerechtigheid van God en onthuld daardoor tegelijk onze eigen ongerechtigheid.

Bijgevolg wordt het oordeel van God des te harder, hoe meer het ons aantreft bij een overtreding der Wet, die ons schuldig maakt. En wanneer ons de belofte van het eeuwige leven ontnomen is, blijft ons alleen maar de vloek over, die ons ten deel wordt in naam van deze Wet.

De Wet is de eerste trede om tot Christus te komen.

Wanneer nu ongerechtigheid en zondigheid ons allen door het getuigenis van de Wet geopenbaard is, dan is het daarom, opdat wij in wanhoop vallen en moedeloos geworden te gronde gaan. Gewis betuigt de apostel dat wij allen door het oordeel van de Wet veroordeeld zijn, en

zij doet dit, "opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij" (Rom. 3:19). Nochtans leert hij zelf op een andere plaats, "dat God hen allen onder de ongehoorzaamheid besloten heeft, niet om ze te verderven, maar opdat Hij hun allen

zou barmhartig zijn" (Rom. 11:32).

Nadat de Heere ons over onze zwakheid en onwaardigheid onderwees, troost Hij ons door het vertrouwen in Zijn kracht en Zijn barmhartigheid. En dit geschiedt in Christus Zijn Zoon, door Wie Hij ons goedheid en genade bewijst.

Want als God in Zijn Wet zich alleen openbaart als de Beloner van een volkomen gerechtigheid - die ons ten enenmale ontbreekt - en tegelijk als de onomkoopbare en rechtvaardige Rechter over alle zonden; in Christus blinkt Zijn aangezicht van genade en goedertierenheid voor de ellendige en onwaardige zondaar. Want Hij heeft ons dit wonderbare voorbeeld daardoor gegeven, dat Hij ons Zijn eigen Zoon gaf en ons in Hem alle schatten van Zijn barmhartigheid en goedheid liet zien.